

Jaarverslag 2020

Documentatiecentrum
Nederlandse Politieke Partijen

rijksuniversiteit
groningen

Inhoudsopgave

Voorwoord	2
Het DNPP: documentatie-, onderzoeks- en kenniscentrum	3
Organisatiestructuur	4
Personeelsformatie	5
Collecties	6
Onderzoek	9
Valorisatie	13
Nationale en internationale wetenschappelijke bijeenkomsten	17
Samenwerking	18
Onderwijs	19
Bijlage: overzicht publicaties	20

Foto omslag: diverse mondkapjes uit de DNPP-beeldcollectie Voorwerpen, fotograaf: Dirk Fennema.

Voorwoord

Het jaar 2020 was vanwege de coronacrisis voor iedereen een bijzonder jaar – en dus ook voor het Documentatiecentrum Nederlandse Politieke Partijen (DNPP) van de Rijksuniversiteit Groningen (RUG). Van half maart tot begin augustus en vervolgens vanaf medio oktober was het Documentatiecentrum gesloten. In de tussenliggende periode was alleen bezoek op afspraak mogelijk.

Het overgrote deel van 2020 werkten de medewerkers van het DNPP thuis aan verschillende projecten. Een daarvan was de ontwikkeling van de geschiedenis-site van het CDA, in samenwerking met het Wetenschappelijk Instituut voor het CDA. Een dag voor het veertigjarig bestaan van deze partij op 11 oktober ging de website ‘Geschiedenis van het CDA in beeld en bron’ (cda-digitaal.dnpp.nl) online.

In 2020 werden door het DNPP vier studies afgerond die in opdracht van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) door DNPP-medewerkers waren uitgevoerd, al dan niet in samenwerking met andere wetenschappers. In januari werd het rapport *Kiesstelsels in Kaart* aan de Tweede Kamer aangeboden, in maart verscheen *Van Denemarken tot Duitsland. Regulering van politieke partijen in een aantal Westerse landen*. Beide rapporten zou worden betrokken bij de voorbereiding van een aanpassing van de verkiezingswijze van de Eerste Kamer respectievelijk de opstelling van de Wet politieke partijen door het derde kabinet-Rutte. In oktober verscheen het rapport *Meervoudige kandidaturen? Een analyse van de kandidaatstelling voor de verkiezingen van de Provinciale Staten en waterschappen, 20 maart 2019*. Diezelfde maand kwam het rapport *De lokale partij. Profiel, organisatie en vertegenwoordiging* uit. Laatstgenoemde publicatie maakte deel uit van een groter onderzoeksproject naar de lokale partijen, waarbij verschillende universiteiten betrokken waren. Verder participeerde het DNPP in een door het ministerie van BZK gefinancierd onderzoek naar de bestuurbaarheid van gemeenten, samen met het Centrum voor Onderzoek van de Economie van Lagere Overheden (COELO) van de RUG. De resultaten daarvan zullen in 2021 beschikbaar komen.

Het DNPP: documentatie-, onderzoeks- en kenniscentrum

Missie

De politiek heeft grote invloed op de maatschappij. In het proces van politieke representatie en wilsvorming spelen politieke partijen een cruciale rol, als intermediair tussen samenleving en staat. Het Documentatiecentrum Nederlandse Politieke Partijen (DNPP) bestudeert het functioneren van de politieke partijen en hun evolutie vanaf de komst van de eerste partij in de tweede helft van de negentiende eeuw tot het heden. De door het DNPP beheerde documentatiecollecties en archieven faciliteren dit onderzoek naar de ontwikkeling van partijen.

Het DNPP is in 1973 opgericht met als doel 'het verschaffen van een systematische en algemeen toegankelijke documentatie van de... ontwikkelingen van de Nederlandse politieke partijen'. Het accent ligt hierbij op de activiteiten van de partijen buiten het parlement, aangezien de werkzaamheden hun fracties in de Eerste en Tweede Kamer al toegankelijk gemaakt worden door het Parlementair Documentatiecentrum (PDC) van de Universiteit Leiden.¹ Naast deze collectievormende taak heeft het DNPP zich sinds zijn oprichting ook meer en meer toegelegd op het wetenschappelijk onderzoek naar het functioneren van de Nederlandse politieke partijen en de valorisatie van de uitkomsten van dit onderzoek. Deze uitbreiding van de taakstelling van het DNPP werd in 2010 door het College van Bestuur van de RUG formeel gefiatteerd, waarbij het aangaf de ontwikkeling van het DNPP tot een kenniscentrum betreffende de Nederlandse politiek te willen ondersteunen. Als documentatie-, onderzoeks- en kenniscentrum op het gebied van de Nederlandse politiek heeft het DNPP zich een naam verworven. Vanwege deze bekendheid heeft het centrum besloten zijn oude benaming en afkorting te behouden.

De wetenschappelijk medewerkers van het DNPP publiceren veelvuldig over de Nederlandse partijen en de Nederlandse politiek – in vak- en wetenschappelijke publicaties en in Nederlandse en internationale tijdschriften. Ook participeren zij in NWO-projecten of voeren zij onderzoek uit in opdracht van derden, zoals het ministerie van BZK. Zij worden regelmatig benaderd door de media om politieke ontwikkelingen te duiden. Het DNPP beheert daarnaast een aantal collecties, die door de eigen en andere onderzoekers worden geraadpleegd. Al geruime tijd digitaliseert het DNPP delen van zijn bestanden, zoals de verkiezings- en beginselprogramma's alsmede de jaarverslagen van de partijen, hun ledenperiodieken en de tijdschriften van hun wetenschappelijke bureaus. Vrijwel al deze documenten zijn via de website van het centrum toegankelijk (www.dnpp.nl).

¹ Zie www.parlement.com en www.statengeneraal.nl.

Organisatiestructuur

Het DNPP is onderdeel van de Rijksuniversiteit Groningen en formeel ondergebracht bij de Universiteitsbibliotheek. Waar wenselijk of nodig geacht wordt de directeur van het DNPP geadviseerd door een Wetenschappelijk Adviescollege, waarin de Rechtenfaculteit, de Letterenfaculteit en de Faculteit Gedrags- en Maatschappijwetenschappen zijn vertegenwoordigd.

Wetenschappelijk Adviescollege

- prof.dr. Frans Zwarts, in de periode 2002-2011 rector magnificus van de RUG en tot eind 2015 hoogleraar-bestuurder bij de University Campus Fryslân (voorzitter), op voordracht van de Bibliothecaris.
- drs. Eddy de Jonge, algemeen directeur Groninger Archieven, op voordracht van de Bibliothecaris.
- prof.dr. Kees Aarts, hoogleraar Politieke Instituties en Gedrag en decaan, op voordracht van de Faculteit Gedrags- en Maatschappijwetenschappen (GMW).
- prof.dr. Dirk Jan Wolffram, hoogleraar Geschiedenis van Bestuur en Politiek in de Moderne Tijd, op voordracht van de Faculteit Letteren.
- prof. mr.dr. Solke Munneke, hoogleraar Staatsrecht, op voordracht van de Faculteit Rechtsgeleerdheid.
- drs. Marjolein Nieboer, Bibliothecaris, adviserend lid.

Het Wetenschappelijk Adviescollege kwam in het verslagjaar op 25 november bijeen. Aan de vergadering werd tevens deelgenomen door prof.mr.dr. Hanny Elzinga, decaan University of Groningen Honours College, als toekomstig lid van het WAC. Besloten werd onder meer het College van Bestuur voor te stellen het reglement van het DNPP zodanig te wijzigen dat het WAC uit maximaal zeven leden kan bestaan.

De directeur van het DNPP is tevens hoogleraar met als leeropdracht 'Ontwikkeling en functioneren van het Nederlandse en Europese partijstelsel'. Zijn leerstoel is verbonden aan de vakgroep Staatsrecht, Bestuursrecht en Bestuurskunde (SBB) van de Faculteit Rechtsgeleerdheid.

Personeelsformatie

Vaste medewerkers

Drs. Berend de Boer – informatiespecialist (0,6 fte)

Yvonne de Geus – managementassistent en webmaster (0,6 fte)

Drs. Ulco Kooystra – informatiespecialist (0,8 fte)

Dr. Simon Otjes – wetenschappelijk medewerker, vanaf 1 januari (0,2 fte)

Dr. Laurien Hansma – onderzoeker, vanaf 1 september (0,5 fte, tot 1 september 2021)

Prof. dr. Gerrit Voerman – directeur (1,0 fte)

Studentassistenten

Gabriel Soicher, van 1 januari tot 1 april (0,4 fte)

Sebastiaan van Leunen, tot 1 april (0,2 fte), vanaf 1 november (0,2 fte)

Bjorn van den Brink, tot 1 mei (0,4 fte), van 1 mei tot 1 juli (0,2 fte), van 1 juli tot 1 september (0,4 fte), van 1 september tot 1 oktober (0,7 fte) en vanaf 1 oktober (0,6 fte)

Stagiair

Daan van Gulik, van 10 februari tot en met 26 juni 2020 (0,4 fte) (Sociologie, RUG)

Vrijwilligers

Drs. Petra Huizinga – onderzoeker (0,2 fte)

Dr. Paul Lucardie – onderzoeker (0,2 fte)

Drs. Lydia ten Brummelhuis is als heroriëntatiekandidaat op het DNPP werkzaam.

Collecties

Het DNPP beschikt over een aantal collecties die materiaal bevatten *van* en *over* de Nederlandse politieke partijen. De laatste categorie bestaat uit overwegend historische en politicologische literatuur (boeken en tijdschriften), alsmede artikelen uit opiniebladen en landelijke kranten als *NRC Handelsblad*, *Trouw*, *de Volkskrant*, *Nederlands Dagblad* en *Reformatorisch Dagblad*. De verzameling krantenknipsels gaat terug tot het begin van de jaren zeventig en is in 2009 afgesloten, nadat veel van deze dag- en weekbladen digitaal beschikbaar waren gekomen.

De eerstgenoemde categorie bevat digitaal en gedrukt materiaal van partijen en hun neveninstellingen (hoofdzakelijk wetenschappelijke bureaus, jongeren- en vrouwenorganisaties). Het betreft hier door deze organisaties uitgegeven boeken, brochures, nota's, rapporten en periodieken (zoals ledenorganen, wetenschappelijke tijdschriften en dergelijke) en hun jaarverslagen, statuten en reglementen, alsmede de verkiezings- en beginselprogramma's van de partijen. Ook affiches die de partijen hebben gebruikt (met name tijdens de verkiezingscampagnes) maken hiervan deel uit, evenals de gearchiveerde websites en tweets van de politieke partijen, hun nevenorganisaties en hun Kamerleden. Naast dit grotendeels voor de openbaarheid bestemde materiaal omvat deze categorie ook niet-openbaar materiaal, zoals de bij het DNPP gedeponeerde archieven van partijen (onder meer de VVD, D66 en DS'70) en van een aantal politici en partijbestuurders. Het zogeheten 'geluidsarchief' bevat naast interviews met politici (veelal gehouden in het kader van een specifiek onderzoek) integrale geluidsopnames van belangrijk geachte partijbijeenkomsten, zoals congressen en partijraden.

Voor een uitgebreid en geactualiseerd overzicht van het door het centrum beheerde, in een aantal uiteenlopende collecties ondergebrachte, materiaal van en over partijen wordt verwezen naar de website van het DNPP (www.dnpp.nl). Daar is ook aangegeven hoe toegang kan worden verkregen tot de archieven van partijen en personen, en tot de gearchiveerde websites en tweets.

In september 2010 is een begin gemaakt met de systematische retrospectieve digitalisering van de collecties. Na de verkiezings- en beginselprogramma's en de tijdschriften van de wetenschappelijke bureaus zijn de beschikbare jaar- en congresverslagen van de partijen gescand. In 2016 is begonnen met de digitalisering van de ledenperiodieken. In het verslagjaar zijn deze werkzaamheden voortgezet. De digitale versies van deze documenten zijn opgeslagen in een repository en daarmee toegankelijk via de website van het DNPP en *full text* doorzoekbaar, voor zover het copyright dat toestaat.

Het DNPP ontving in het verslagjaar meerdere schenkingen, waaronder periodieken van verschillende politieke partijen. Zo verkreeg het centrum van Louise Zwart uit Amsterdam enkele tientallen nummers van het tijdschrift *Wij vrouwen* van de PvdA. Hendrik J. Vos uit Arnhem schonk een ingebonden jaargang van *Volk en Vaderland*, het weekblad van de Nationaal-Socialistische Beweging (NSB). Suzan Griffioen uit Leersum gaf twaalf ingebonden jaargangen van *Nederlandse Gedachten* van de Anti-Revolutionaire Partij (ARP). Van de bibliotheek van de Theologische Universiteit Kampen ontving het DNPP tijdschriften en 'studieschetsen' van de ARP en haar jongerenorganisatie, de ARJOS. Twee jaargangen van *De Houten Pomp*, brochures en ander materiaal van het CDA, de ARP en de ARJOS verkreeg het documentatiecentrum van oud-CDA-secretaris Cees Bremmer uit Rijswijk. Jaap de Jong uit Den Haag schonk drie jaargangen van het tijdschrift *Proletaries Links* van de Internationale Kommunistenbond en de enige (twee) verschenen nummers van het blad *International Information* van GroenLinks. Affiches van de PvdA en de Nederlandse Volks-Unie (NVU) ontving het DNPP van Clemens van Rossum uit Angeren. Van René Oude Wesselink verkreeg het Documentatiecentrum een verkiezingspamflet van de Rooms-Katholieke Staatspartij (RKSP) uit 1939. Van directeur Coen Brummer van de Mr. Hans van Mierlo Stichting, het wetenschappelijk bureau van D66, ontving het DNPP promotieartikelen, alsmede boeken en rapporten.

Het op het DNPP gedeponeerde archief van de VVD werd in 2020 aangevuld door Sylvia Bakker, archivaris van de VVD. Ook schonk zij divers promotiemateriaal van de VVD en van de PvdA.

Vanwege de lockdown vielen in het verslagjaar de archiveringswerkzaamheden op het DNPP vrijwel helemaal stil.

Lopende documentatieprojecten

- Twitter-archief. Het DNPP archiveert sinds 2014 de tweets van landelijke Nederlandse politici, politieke partijen en hun neveninstellingen. Deze tweets worden opgeslagen in een speciaal daarvoor ingerichte repository. In 2019 werd vanwege enkele technische gebreken een upgrade van de archivering doorgevoerd. Overeenkomstig de regelgeving van Twitter zijn de gearchiveerde tweets niet publiekelijk toegankelijk, maar uitsluitend onder bepaalde voorwaarden te raadplegen. Het was de bedoeling dat in 2020 aan het archief de optie zou worden toegevoegd om op geaggregeerd niveau aan de hand van de verzamelde actuele tweets bepaalde trends of andere opvallende statistieken te tonen ('*trending topics*' onder de landelijke politici, twitterfrequentie van politici/partijen per dag of week, *word clouds* van tweets en dergelijke), maar vanwege de lockdown is dat plan uitgesteld.
- Project 'Voorwerpen politieke partijen'. Het DNPP verzamelt al vele jaren promotiemateriaal van de politieke partijen (pennen, stickers, buttons, speldjes, vlaggetjes en dergelijke). In 2017 is begonnen met het fotograferen en digitaliseren van dit mate-

riaal, waarna het met toevoeging van metadata wordt opgenomen in een vrij toegankelijke database. In 2020 zijn in het kader van de website over de geschiedenis van het CDA alle voorwerpen van deze partij in de collectie van het DNPP gefotografeerd of gescand. Daarnaast zijn de stickers van alle partijen gescand, waardoor het totaal aantal voorwerpen in deze database fors is toegenomen tot bijna 1500.

Onderzoek

Nieuwe onderzoeksprojecten

- Promotieproject 'Biografie Pieter Oud', in samenwerking met prof.dr. Hans Renders van het Biografie Instituut (RUG), prof.mr.dr. Solke Munneke, hoogleraar Staatsrecht (RUG) en prof.dr. Paul van de Laar, Endowed professor of urban history (Erasmus Universiteit Rotterdam). In 2020 zijn de financiële middelen bijeengebracht voor het laten schrijven van een wetenschappelijk verantwoorde biografie van Pieter Oud, Tweede Kamerlid en minister voor de Vrijzinnig-Democratische Bond (VDB); burgemeester van Rotterdam voor, tijdens en na de Tweede Wereldoorlog; medeoprichter van de VVD in 1948 en tot 1963 partijleider; en daarnaast eminent staatsrechtgeleerde. De sollicitatieprocedure is op 12 december gestart met een wervingsadvertentie in *NRC Handelsblad*.
- Promotieproject 'Biografie Frits Bolkestein', in samenwerking met prof. dr. Hans Renders van het Biografie Instituut (RUG). In het verslagjaar is Dik Verkuil, die eerder een biografie van Joop den Uyl heeft gepubliceerd (*De gedrevene. Joop den Uyl 1919-1987*) begonnen met het schrijven van een wetenschappelijk verantwoorde biografie van Frits Bolkestein – onder meer Tweede Kamerlid en minister voor de VVD en partijleider in de periode 1990-1998.
- Bundel '55 jaar D66'. Op 14 oktober 2021 bestaat D66 55 jaar. In het verslagjaar werd begonnen met de voorbereiding een bundel over D66, die ter gelegenheid van dat jubileum zal verschijnen in de reeks over Nederlandse politiek van het DNPP en Boom Uitgevers Amsterdam. De redactie is in handen van drs. Coen Brummer, directeur van de Mr. Hans van Mierlo Stichting, het wetenschappelijk bureau van D66, en dr. Simon Otjes van het DNPP.

Afgeronde onderzoeksprojecten

- In januari 2019 kondigde het kabinet-Rutte in zijn reactie op het eindrapport van de Evaluatie- en Adviescommissie Wet financiering politieke partijen aan dat het een Wet op de Politieke Partijen (WPP) zou opstellen. In het kader van de voorbereiding van dit wetsvoorstel werd het DNPP door het ministerie van BZK verzocht een internationaal vergelijkend onderzoek uit te voeren naar de wetgeving op het terrein van de politieke partijen. Voerman en student-assistent Sebastiaan van Leunen maakten een inventarisatie van de grondwettelijke positie van politieke partijen en de wettelijke organisatorische eisen die aan hen worden gesteld (ook wat betreft hun interne democratie) in een vijftal Westerse landen. Prof.dr. Gerhard Hoogers van de vakgroep SBB van de Rechtenfaculteit van de RUG inventariseerde de regelingen van het partijverbod. In maart verscheen hun rapport *Van Denemarken tot Duitsland. Regulering van politieke partijen in een aantal Westerse landen*.

- Ter voorbereiding van een aanpassing van de verkiezingswijze van de Eerste Kamer, die was aangekondigd in de reactie van het kabinet-Rutte op het eindrapport van de Staatscommissie parlementair stelsel, werd door Otjes in 2019 het rapport *Kiesstelsels in Kaart* opgesteld. Hierin analyseerde hij het effect van diverse uitwerkingsvarianten op de positie van kleine partijen. In januari 2020 werd het rapport gepubliceerd.
- Project 'lokale politieke partijen'. Gesubsidieerd door het ministerie van BZK ging in juli 2018 het project 'lokale politieke partijen' van start. Hierin werken dr. Julien van Ostaaijen (Universiteit van Tilburg), prof.dr. Ingrid van Biezen en dr. Geerten Waling (beiden Universiteit Leiden), prof.dr. Marcel Boogers (Universiteit Twente) en Otjes en Voerman (DNPP/RUG) samen. Aanleiding voor het project is het feit dat lokale partijen een steeds grotere rol spelen in de gemeentepolitiek, maar dat er over hen relatief weinig bekend is. Door het onderzoeksconsortium worden deelprojecten uitgevoerd die meer inzicht moeten bieden in de geschiedenis en het functioneren van lokale partijen. Boogers en Voerman hebben daarvoor een enquête onder de lokale politieke partijen uitgevoerd. Hun rapport *De lokale partij. Profiel, organisatie en vertegenwoordiging* werd in oktober gepubliceerd.
- Onderzoek 'werving en selectie kandidaten voor de verkiezingen van Provinciale Staten en het Algemeen Bestuur van waterschappen', gefinancierd door het ministerie van BZK en uitgevoerd door prof.dr. Marcel Boogers (Universiteit Twente) en het DNPP. In april hielden Boogers en Voerman een enquête onder de secretarissen van de provinciale organisaties van de landelijke partijen alsmede de provinciale en waterschapspartijen om meer inzicht te verkrijgen in de wijze waarop de kandidaatstelling voor de Provinciale Staten- en waterschapsverkiezingen van 20 maart was verlopen. Aanleiding vormde berichtgeving in de media dat het voor de betrokken partijen niet altijd eenvoudig was geweest voldoende geschikte kandidaten te vinden. Met Otjes schreven zij het rapport *Meervoudige kandidaturen? Een analyse van de kandidaatstelling voor de verkiezingen van de Provinciale Staten en waterschappen, 20 maart 2019*, dat eveneens in oktober verscheen.

Lopende onderzoeksprojecten

- Onderzoek 'De bestuurbaarheid van de gemeenten', uitgevoerd door het DNPP in samenwerking met prof.dr. Maarten Allers, hoogleraar economie van decentrale overheden van het Centrum voor Onderzoek van de Economie van Lagere Overheden (COELO) van de RUG. De bestuurbaarheid van de gemeenten is de afgelopen tijd onder druk komen te staan: enerzijds door ontwikkelingen als de toegenomen electorale volatiliteit en de daarmee samenhangende politieke fragmentering van de gemeenteraad, en anderzijds door de gegroeide bestuurlijke complexiteit als gevolg van de overdracht van taken naar de gemeenten in het kader van de decentralisaties in de vorige kabinetsperiode. Aan dit project werd in het verslagjaar voor het DNPP door Otjes gewerkt, de afronding is in 2021 voorzien.

- Onderzoek 'De relatie tussen de europartijen en de Nederlandse partijen, 1974-2014', volledig door het DNPP uitgevoerd en mede gefinancierd door het Montesquieu Instituut (gestart op 1 november 2012). Europartijen worden geacht een representatieve rol te spelen in het democratische proces op Europees niveau. Aan deze organisaties wordt in de Europese wet- en regelgeving dan ook grote waarde gehecht, maar hun positie in de politieke praktijk laat te wensen over. Niettemin kunnen de europartijen volgens politicologen uitgroeien tot dominante politieke actoren op Europees niveau. Ondanks hun formele status en hun potentieel belangwekkende positie bestaat er in Nederland geen studie die de relatie tussen de europartijen en de Nederlandse lidpartijen in kaart brengt. Dit project beoogt in deze historiografische leemte te voorzien met een Engelstalige monografie die de periode beschrijft vanaf het ontstaan van de europartijen (als federaties) in het midden van de jaren zeventig tot aan de Europese verkiezingen van 2019. Daarbij zal ook worden ingegaan op de vraag wat de bijdrage is geweest van de Nederlandse lidpartijen aan deze evolutie van de europartijen in de richting van meer betekenisvolle verbanden, en in welke mate zij dit proces hebben gestimuleerd of juist afgeremd.
- 'Pillarization and Depillarization Tested in Digitized Media Historical Sources (Pide-mehs)', uitgevoerd door het DNPP in samenwerking met prof.dr. Huub Wijfjes van de afdeling Mediastudies van de universiteiten van Amsterdam en Groningen en met het Netherlands eScience Center, dat dit project ook financierde. In dit onderzoek is aan de hand van de gedigitaliseerde collectie van Nederlandse dagbladen van de Koninklijke Bibliotheek onderzocht in hoeverre de door onder meer de politicoloog Arend Lijphart veronderstelde loyaliteit van de media (in dit verband: dagbladen) in het klassieke verzuilde tijdvak 1918-1967 terug te vinden is in hoeveelheid kopij waarmee kranten over politiek hebben bericht. Het onderzoek is afgerond; de resultaten zullen in 2021 worden gepubliceerd.
- Promotieproject 'Biografie S. van Houten', in samenwerking met prof.dr. Hans Renders van het Biografie Instituut van de RUG, dat wordt uitgevoerd door drs. Coen Brummer en dat in 2019 van start is gegaan. Samuel van Houten was een van de hoofdrolspelers van het Nederlands liberalisme in de tweede helft van de negentiende eeuw. Vanaf zijn intrede in de Tweede Kamer in 1869 had hij decennialang een bepalende stem in het politieke debat. Van Houten oefende invloed uit op uiteenlopende maatschappelijke thema's, van sociale wetgeving en het kiesrecht tot en met het huwelijk en het onderwijs. Het doel van dit promotieonderzoek is tweeledig. Enerzijds beoogt het licht te werpen op de ontwikkeling, beweegredenen en daden van een markant en invloedrijk politicus. Anderzijds is een studie naar Van Houten ook een onderzoek naar de context waarin hij opereerde. De vraag in hoeverre Van Houten een representatieve figuur was voor het liberalisme van zijn tijd kan nieuwe inzichten verschaffen over het Nederlands liberalisme in de periode 1870-1930.
- Promotieproject 'Politieke campagnevoering in de 21^e eeuw. Naar regulering van online political microtargeting?', in samenwerking met prof.mr.dr. Solke Munneke van de

vakgroep SBB van de Rechtenfaculteit van de RUG, dat wordt uitgevoerd door drs. Sam Maasbommel en dat in 2019 van start is gegaan. Dit onderzoek brengt in kaart welke risico's er voor het democratisch proces kleven aan *online political microtargeting* (OPM), binnen welke randvoorwaarden regulering van OPM mogelijk is (waarbij ook naar buitenlandse regulering wordt gekeken) en in hoeverre regulering past bij de 'relatief non-interventionistische' wijze waarop de overheid in Nederland tot op heden het politieke proces en politieke campagnes heeft benaderd.

In het kader van sommige van deze projecten, maar ook los daarvan, publiceerden de wetenschappelijk medewerkers in 2020 in Nederlandse en internationale tijdschriften en bundels. Voor een overzicht van deze publicaties wordt hier verwezen naar de bijlage. Het onderzoek van het DNPP maakt deel uit van het interdisciplinaire onderzoeksprogramma Public Trust and Public Law (PTPL) van de Rechtenfaculteit van de RUG.

Valorisatie

Valorisatie, het delen van kennis met een breed publiek, is naast de collectievorming en het onderzoek de derde taak van het DNPP. Naast het publiceren in wetenschappelijke tijdschriften en bundels presenteerden de medewerkers de uitkomsten van hun onderzoek ook in vakpublicaties en werkten zij mee aan *De Hofvijver*, de elektronische nieuwsbrief van het Montesquieu Instituut (zie de bijlage). Daarnaast beantwoordden zij vragen van de media en andere belangstellenden, zoals onderzoekers en studenten.

Website geschiedenis CDA

Op 10 oktober ging de website over de geschiedenis van het CDA online, een dag voordat Het CDA zijn veertigjarige bestaan vierde. Deze site, die is opgezet naar het voorbeeld van de door het DNPP ontwikkelde geschiedenis-site van de VVD, brengt informatie over het CDA bijeen aan de hand van speciaal voor deze site geschreven teksten, mede gebaseerd op enerzijds gedigitaliseerde bronnen (zoals beginsel- en verkiezingsprogramma's, affiches, statuten en reglementen, artikelen uit ledenbladen en het wetenschappelijk tijdschrift) en anderzijds – als verdieping – gedigitaliseerde publicaties over het CDA van DNPP-medewerkers en andere auteurs. Teksten, bronnen en literatuur zijn door links met elkaar verbonden en vormen daardoor een geïntegreerd geheel. De geschiedenis van het CDA is ingedeeld in zeven periodes, waarin telkens naast een algemeen historisch overzicht vijf thema's aan bod komen (programmatische ontwikkeling, verkiezings- en – eventueel – regeringsdeelname, organisatorische evolutie, partijcultuur en Europa). In dit project werd samengewerkt met het Wetenschappelijk Instituut voor het CDA.

Website geschiedenis D66

In het verslagjaar werden door het DNPP in samenwerking met de Mr. Hans van Mierlo Stichting, het wetenschappelijk bureau van D66, de voorbereidingen gestart van het opzetten van een website over de geschiedenis van D66, waarvoor de geschiedenis-sites van VVD en CDA model staan. Op 14 oktober 2021 is het 55 jaar geleden dat D66 werd opgericht; op die dag zal de site online moeten gaan.

Media

De wetenschappelijk medewerkers van het DNPP worden regelmatig benaderd door de media met het verzoek om commentaar te geven op actuele ontwikkelingen in de Nederlandse partijen of meer algemeen in de Nederlandse politiek. In 2020 waren het vooral FvD, de SP, de VVD en partijsubsidiëring waarover redacteurs van dag- en weekbladen contact zochten. Het betrof hier onder meer *Het Financieele Dagblad*, *Elsevier Weekblad*, *De Groene Amsterdammer*, *NRC Handelsblad*, *Nederlands Dagblad*, *Reformatorisch Dagblad*, *Algemeen Dagblad*, *De Telegraaf*, *Trouw*, *de Volkskrant* en enkele regionale kranten, maar ook het platform voor onderzoeksjournalistiek *Follow the Money*. Daarnaast werden de medewerkers geïnterviewd in enkele nationale radio- en televisieprogramma's.

Aan het begin van elk jaar presenteert het DNPP een totaaloverzicht van de ledentallen van de in de Tweede Kamer vertegenwoordigde partijen in het voorgaande jaar. Ook dit keer was de mediabelangstelling voor de verzamelde ledentallen groot.

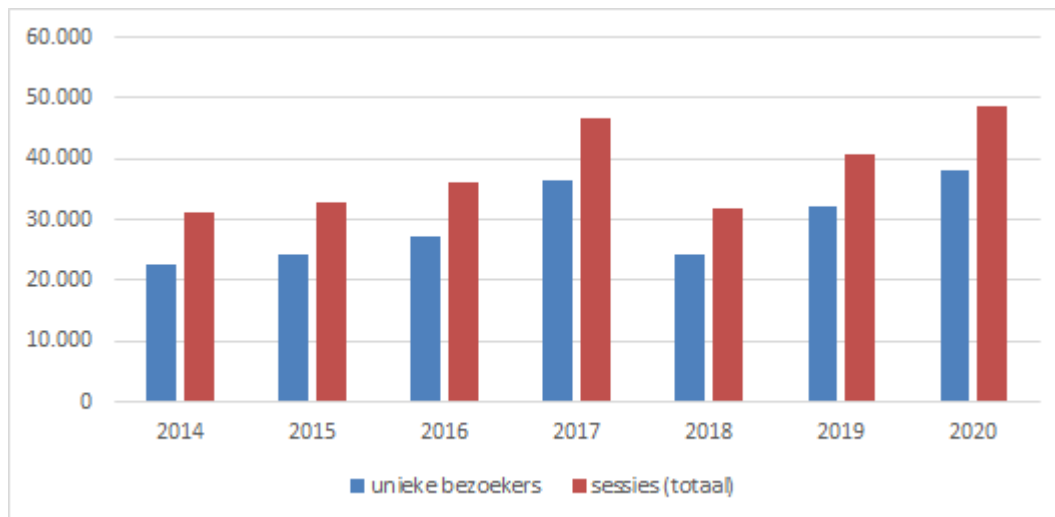
Dienstverlening

Als gevolg van de coronacrisis nam het aantal bezoekers van de studiezaal van het DNPP in het verslagjaar sterk af. In de periode tussen de beide lockdowns, toen het Documentatiecentrum uitsluitend op afspraak geopend was, kwamen er slechts zo'n tien bezoekers. Over geheel 2020 bleef het bezoekersaantal op zo'n 70 steken. Het aantal verzoeken per telefoon of email lag zo rond de 500.

Website

De website van het DNPP is een belangrijk medium ten behoeve van de valorisatie. Alle in de Tweede Kamer vertegenwoordigde partijen hebben een eigen overzichtspagina, waarvandaan gelinkt wordt naar bijvoorbeeld een historisch overzicht van deze partij en naar haar ledentallen, verkiezings- en beginselprogramma's, statuten, reglementen, jaarverslagen en dergelijke. De website biedt ook toegang tot de repositories van het DNPP, met daarin niet alleen gedigitaliseerde partijdocumenten, affiches en artikelen uit de tijdschriften van de wetenschappelijke bureaus van de partijen, maar ook artikelen en enkele boeken die (mede) zijn geschreven door de wetenschappelijk medewerkers.

Figuur 1. Aantal unieke bezoekers en sessies van de DNPP-site, 2014-2020

Het aantal bezoeken ('sessies') van de website van het DNPP bedroeg in 2019 41.000 en in het verslagjaar bijna 49.000 – een groei van nagenoeg 20 procent. Ook het aantal unieke bezoekers nam toe. In 2019 waren dat er 32.000 en in 2020 38.000 – een stijging van bijna 19 procent. Het aantal 'pageviews' (paginaweergaven) van de DNPP-site daalde echter, van zo'n 150.000 in 2019 naar ruim 133.000 – een afname van zo'n 11 procent. Figuur 1 geeft de ontwikkeling weer van het aantal unieke bezoekers en sessies vanaf 2013, het eerste volle jaar nadat de huidige site van het DNPP online was gegaan; figuur 2

laat het aantal pageviews van de site zien (de blauwe kolommen). Duidelijk is dat in 2019 en 2020 de terugval in het gebruik van de DNPP-site in 2018 ongedaan is gemaakt.

Geschiedenis-sites

De door het DNPP ontwikkelde sites over de geschiedenis van de VVD en de JOVD trokken in het verslagjaar niet alleen meer unieke bezoekers, ook waren er meer sessies (zie tabel 1). De CDA-geschiedenis-site ging pas op 10 oktober 2020 online. Het (niet in de tabel opgenomen) totaal aantal pageviews steeg van circa 8500 in 2018 naar ruim 13.500 in 2019, en naar meer dan 25.000 in 2020.

Tabel 1. Unieke bezoekers en sessies geschiedenis-sites, 2018-2020

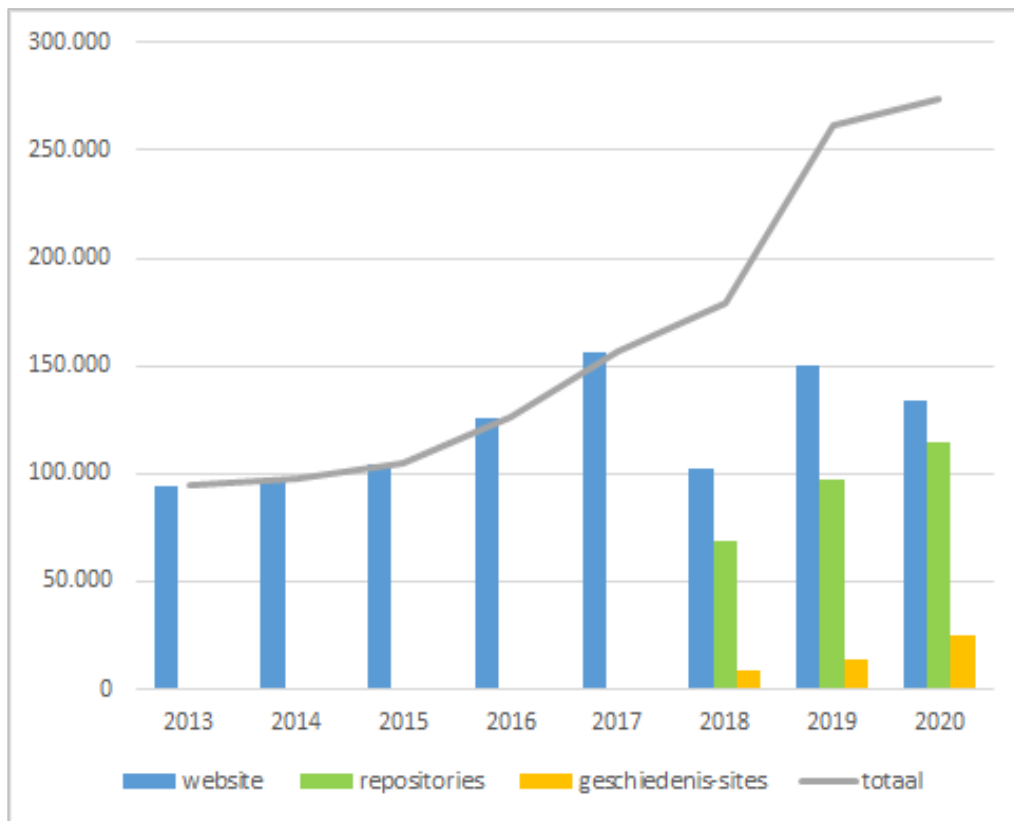
Geschiedenis sites	2018		2019		2020	
	unieke bezoekers	sessies	unieke bezoekers	sessies	unieke bezoekers	sessies
VVD	1666	2412	1449	1850	2891	3571
JOVD	-	-	579	823	3173	3578
CDA	-	-	-	-	525	841
totaal	1666	2412	2028	2673	6589	7990

Repositories

Digitalisering heeft een hoge prioriteit bij het DNPP. Om het gedigitaliseerde materiaal voor bezoekers toegankelijk te maken, wordt het in repositories (digitale archieven) geplaatst. Nadat in 2016 door de Universiteitsbibliotheek twee nieuwe systemen werden geïntroduceerd – Eprints voor documentair en ContentDM voor grafisch materiaal – heeft het DNPP zijn digitaal materiaal (verkiezings- en beginselprogramma's, wetenschappelijke tijdschriften, ledenorganen en dergelijke, respectievelijk affiches, foto's, objecten) overgebracht naar deze nieuwe repositories. Waar mogelijk wordt op de DNPP-site en de geschiedenis-sites gelinkt naar deze bestanden. Deze repositories hebben een andere url dan de website van het DNPP en de geschiedenis-sites en zodoende separate bezoekersstatistieken. Het aantal unieke bezoekers van de repositories verdubbelde bijna van zo'n 8500 in 2019 naar ruim 15.000 in 2020. Ook het aantal sessies nam bijna met een factor twee toe: van goed 12.000 in 2019 naar ruim 22.000 in 2020.²

² De hier voor 2019 vermelde aantallen wijken enigszins af van de in het jaarverslag over 2019 vermelde aantallen.

Figuur 2. Aantal pageviews van het 'digitale DNPP' (websites en repositories), 2013-2020

Het 'digitale DNPP'

Het gebruik van het 'digitale DNPP' (dat wil zeggen de website van het DNPP in combinatie met de geschiedenis-sites en de repositories) kan worden gemeten aan de hand van het aantal pageviews (zie figuur 2). Het aantal bezoekers of sessies kan een vertekend beeld geven aangezien bezoekers zoals al vermeld ook via de DNPP-site in de repositories documenten kunnen raadplegen, waardoor zij dan twee keer zouden meetellen (overigens zijn de documenten in de DNPP-repositories vanzelfsprekend ook langs een externe route bereikbaar: via zoekmachines, of doordat websites – zoals parlement.com – er rechtstreeks naar linken). De aantallen pagina's die de bezoekers op de sites en in de repositories raadplegen kunnen wel bij elkaar worden opgeteld. De lijn in figuur 2 geeft het gebruik van het 'digitale DNPP' weer, waarbij moet worden aangetekend dat pas vanaf februari 2018 de bezoekersstatistieken voor Eprints beschikbaar zijn gekomen, en vanaf juni 2019 die voor ContentDM. In 2019 bedroeg het totale aantal pageviews van de repositories bijna 98.000, in het verslagjaar 115.000.

Nationale en internationale wetenschappelijke bijeenkomsten

In het verslagjaar 2020 heeft dr. Simon Otjes presentaties gehouden op de volgende (internationale) wetenschappelijke bijeenkomsten:

- E. Allern, H. Klüver, D. Marshall, S. Otjes, A. Rasmussen en C. Witko, 'Policy Proximity. Power and Interest Group-Party Lobby Routines'. Paper gepresenteerd tijdens de European Political Science Association (EPSA) Virtual Conference, 18-20 juni 2020.
- C. van Kleef, T. Mickler en S. Otjes, 'The Partisan Foundations of Parliamentary Speech. How Parliamentary Party Groups Assign Spokespersonships'. Paper gepresenteerd tijdens de European Consortium for Political Research (ECPR) Virtual Conference, 24-28 augustus 2020.
- S. Otjes, 'A Lack of Local Loyalty Understanding Vote Switch Parties Between National and Municipal Elections in the Netherlands'. Paper gepresenteerd tijdens de ECPR Virtual Conference, 24-28 augustus 2020.

Samenwerking

De politieke partijen zijn vanzelfsprekend de belangrijkste organisaties waarmee het DNPP contacten onderhoudt. Zoals gebruikelijk ontving het Documentatiecentrum van alle partijen periodieken, brochures, rapporten, programma's en dergelijke. Op hun beurt doen de politieke partijen zo nu en dan ook een beroep op de collecties van het Documentatiecentrum.

Voerman onderhield verder voor het DNPP de contacten met onder andere het Centrum voor Parlementaire Geschiedenis (CPG), het Historisch Documentatiecentrum voor het Nederlands Protestantisme (HDC), het Parlementair Documentatiecentrum (PDC), het Internationaal Instituut voor Sociale Geschiedenis (IISG), het Katholiek Documentatiecentrum (KDC), ProDemos. Huis voor democratie en rechtsstaat, het Biografie Instituut van de RUG, het Zentrum für Niederlande-Studien van de Westfälische Wilhelms-Universität in Münster en het Liberaal Archief/Liberas in Gent. In het verslagjaar maakte hij deel uit van de Wetenschappelijke Raad van het CPG. Ook heeft hij zitting in de kerngroep 'Democracy & Governance' van het Sustainable Society-netwerk van de RUG.

Het DNPP maakt deel uit van het in 2007 opgerichte en in Den Haag gevestigde Montesquieu Instituut – Centrum voor Europese parlementaire geschiedenis en constitutionele ontwikkeling (www.montesquieu-instituut.nl). De andere partners zijn verbonden aan de universiteiten van respectievelijk Leiden, Maastricht en Nijmegen. Het multidisciplinaire onderzoeks- en onderwijsinstituut verricht (vergelijkend) onderzoek naar onder meer parlementen en politieke partijen binnen Europa, de relaties tussen nationale parlementen en het Europees Parlement, de organen van de Europese Unie en de Europese partijorganisaties, en publiceert maandelijks de digitale nieuwsbrief *De Hofvijver*. Namens het DNPP heeft Voerman zitting in het bestuur.

Onderwijs

Colleges

Van september tot december verzorgde Voerman samen met hoogleraar Staatsrecht Munneke het vak Parlementaire geschiedenis en politiek staatsrecht. Hij gaf verder op 30 september een digitaal gastcollege in het kader van de cursus 'Inleiding Politicologie' van de Faculteit Rechtsgeleerdheid (vakgroep Rechtstheorie) van de RUG. Op 24 november gaf Voerman in de Master Sociologie van de Faculteit GMW van de RUG in het kader van het vak 'Toekomst van de partijendemocratie' een college over de theoretische en historische evolutie van politieke partijen, en Otjes op 8 december een college over de partijen in de Europese Unie.

Stagiair

In het verslagjaar was Daan van Gulik, student aan de opleiding Sociologie van de RUG, in de maanden februari – juni als stagiair werkzaam op het DNPP. Begeleid door Voerman heeft hij een 'internetstrategie' voor het DNPP geschreven om de zichtbaarheid van het Documentatiecentrum op het internet te vergroten. Daarnaast schreef hij teksten voor de CDA-geschiedenis-site die door het DNPP en het Wetenschappelijk Instituut voor het CDA is ontwikkeld (en die bij het veertigjarig bestaan van het CDA in oktober online is gegaan). Ten slotte assisteerde hij Otjes bij diens onderzoek naar de programmatische opstelling van de partijen die aan de gemeenteraadsverkiezingen van 2018 hebben deelgenomen.

Bijlage: overzicht publicaties

Wetenschappelijke publicaties

- E. Allern, S. Otjes, T. Poguntke, V. Hansen, S. Saurugger en D. Marshall, 'Conceptualizing and Measuring Party-Interest Group Relationships', in: *Party Politics*, 26 (2020), nr. 5, 1254-1267.
- P. Lucardie, 'Animalism: a nascent ideology? Exploring the ideas of animal advocacy parties', in: *Journal of Political Ideologies*, 25 (2020), nr. 2, 221-227.
- O. Mazzoleni en G. Voerman, 'In the Name of Sovereignty: Right-Wing Populism and the Power of the Judiciary in Western Europe', in: *Partecipazione e Conflitto*, 13 (2020), nr. 3, 1417-1432.
- S. Otjes, 'A political arena or a chambre de réflexion? An examination of the reflective role of Dutch senators', in: *The Journal of Legislative Studies*, 26 (2020), nr. 4, 606-627.
- S. Otjes, 'All on the same boat? Voting for pirate parties in comparative perspective', in: *Politics*, 40 (2020), nr. 1, 38-53.
- S. Otjes, 'Between "Eradicate All False Religion" and "Love the Stranger as Yourself". How Immigration Attitudes Divide Voters of Religious Parties', in: *Politics and Religion*, 14 (2020), nr. 1, 106-131.
- S. Otjes, 'Going Local. Voting for independent local Parties in the Netherlands 1986-2010', in: *Local Government Studies*, 46 (2020), nr. 1, 91-115.
- S. Otjes, 'How fractionalisation and polarisation explain the level of government turnover', in: *Acta Politica*, 55 (2020), nr. 1, 41-66.
- S. Otjes, 'Localism and radical right-wing populism', in: *European Political Science*, 19 (2020), nr. 4, 690-691.
- S. Otjes, 'The fight on the right: what drives voting for the Dutch Freedom Party and for the Forum for Democracy?', in: *Acta Politica*, 56 (2020), 130-162.
- S. Otjes, M. Boogers en G. Voerman, 'Getting Party Activists on Local Lists How Dutch Local Party Branches Perform Their Recruitment Function', in: *Politics of the Low Countries*, 2 (2020), nr. 2, 148-168.
- S. Otjes, K. Stroebe en T. Postmes, 'When Voting Becomes Protest. Mapping Determinants of Collective Action Onto Voting Behavior', in: *Social Psychological and Personality Sciences*, 11 (2020), nr. 4, 513-521.
- S. Otjes en G. Voerman, 'The Netherlands: Political Developments and data in 2019', in: *European Journal of Political Research (Political Data Yearbook)*, 59 (2020), nr. 1, 261-271.
- S. Otjes en M. Van der Wardt, 'Distance, Dissatisfaction or a Deficit in attention: why do citizens vote for new parties?', in: *Journal of Elections, Public Opinion and Parties* (2020), (online voorpublicatie).
- H. van der Veer en S. Otjes (2020). 'House Divided Against Itself. The intra-institutional conflict about the powers of the European Parliament', in: *Journal of Common Market Studies* (2020), (online voorpublicatie).

- B. Wauters, S. Otjes en E. van Haute, 'Introduction: Parties at the Grassroots : Local Party Branches in the Low Countries', in: *Politics of the Low Countries*, 2 (2020), nr. 2, 109-124.

Vakpublicaties

- M. Boogers en G. Voerman, *De lokale partij. Profiel, organisatie en vertegenwoordiging* (Den Haag: Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, 2020).
- S. Otjes, *Kiesstelsels in kaart. Het effect van verschillende kiesstelsels op de samenstelling van de Eerste Kamer 1986-2022* (Den Haag: Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, 2020).
- S. Otjes, 'Nederland is wel/geen immigratieland. GroenLinks en haar voorlopers over arbeidsmigratie', in: *De Helling*, nr. 2, 11 juni 2020.
- S. Otjes, 'Pandemie en Politiek', in: *De Helling*, nr. 2, 9 juni 2020.
- S. Otjes en A. Krouwel, 'De SGP-kiezer: wel radicaal en rechts maar niet radicaalrechts populistisch', in: K.J. de Jager (red.), *Theocratie en populisme. Staatkundig gereformeerden en de stem van het volk* (Apeldoorn: Labarum Academic, 2020), 179-201.
- G. Voerman, M. Boogers en S. Otjes, *Meervoudige kandidaturen? Een analyse van de kandidaatstelling voor de verkiezingen van de Provinciale Staten en waterschappen, 20 maart 2019* (Den Haag: Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, 2020).
- G. Voerman, G. Hoogers en S. van Leunen, *Van Denemarken tot Duitsland: Regulering van politieke partijen in een aantal Westerse landen* (Groningen, 2020)
- S. Otjes, 'Immigratie en eerlijk delen', in: *De Helling*, nr. 3, 14 september 2020.
- S. Otjes, 'Beleid baant de paden. De politiek volgt', in: *De Helling*, nr. 4, 8 december 2020.

Populariserende publicaties

- J. Karimäki, S. Salo en S. Otjes, 'Building Blocks in Northern Europa. The Greens in Government', in: *Green European Journal*, 19 (2020), 74-78.
- S. Otjes, 'Ontketend of ongemotiveerd? Hoe actief zijn Kamerleden die uit hun fractie stappen?', in: *De Hofvijver*, 5 februari 2020.
- S. Otjes, 'Kleine partijen onder verschillende restzetelregimes', op: *Stuk Rood Vlees*, 11 februari 2020.
- S. Otjes, "'Als je meedoet moet je ook voor het hoogste ambt gaan". Sigrid Kaag als kandidaat-premier', op: *Stuk Rood Vlees*, 24 juni 2020.
- S. Otjes, 'Hoeveel zetels moet de Tweede Kamer hebben?', in: *De Hofvijver*, nr. 112, 26 oktober 2020.
- S. Otjes, 'Wat als de Verenigde Staten proportionele representatie zou hebben?', op: *Stuk Rood Vlees*, 27 oktober 2020.
- S. Otjes, 'Van 150 naar 259 Kamerleden? Vooral goed voor werkdruk bij kleine fracties', in: *Algemeen Dagblad*, 5 november 2020.

- S. Otjes, 'Een Eerste Kamer gekozen door gemeenteraden', op: *Stuk Rood Vlees*, 1 december 2020.
- S. Otjes en J. van der Heijden, 'Staatsburgers zonder volksvertegenwoordigers: het democratisch tekort van het Koninkrijk der Nederlanden', op: *Stuk Rood Vlees*, 13 november 2020.
- G. Voerman, 'Jonge partijen met te machtige partijleiders', in: *De Hofvijver*, nr. 108, 25 mei 2020.
- G. Voerman, 'Wilders en de "laffe rechters". Over de populistische visie op de rechtsstaat', in: *De Hofvijver*, nr. 111, 28 september 2020.
- G. Voerman, A. van Kessel en H.M. ten Napel, 'Veertig jaar CDA', in: *De Hofvijver*, nr. 111, 28 september 2020.
- G. Voerman, 'Een almachtige leider kan een partij groot maken én te gronde richten', in: *NRC Handelsblad*, 30 november 2020.

NB: Simon Otjes is zowel aan de RUG als aan de Universiteit Leiden werkzaam. In deze lijst zijn al zijn publicaties in 2020 weergegeven, omdat het praktisch niet goed mogelijk is ze per universiteit uit te splitsen.